

ION STRATAN – ÎN LUMINA GÂNDULUI SĂU

Așa cum reieșea din interviul acordat de regizorul Mihai Vasile lui Bogdan Stoicescu (în cartea intitulată *inspirat – Convorbiri la lumina gândului*, Ed. Libertas, Ploiești, 2006), omul de teatru ploieștean pregătea pentru tipar placheta conținând poemul *Casa Părăsită* scris de regretatul poet Ion Stratan. Iată că acest lucru s-a petrecut, cartea* apărând în condiții grafice excelente, ilustrată de Mihai Vasile. Din nota introductivă, aflăm că publicarea poemului menționat într-o carte (după ce a fost tipărit în revista „Convorbiri literare”, iulie 2003), a constituit un proiect mai vechi al celor doi, acum, placheta apărând ca un pios omagiu adus poetului dispărut prematur, în luna octombrie 2005.

Cartea cuprinde: nota introductivă semnată Mihai Vasile; poemul *Casa părăsită* de Ion Stratan; o notă bio-bibliografică a poetului; ultimul text scris de Ion Stratan despre Nichita

* Ion Stratan, *Casa părăsită*, Ploiești, Editura Libertas, 2006

Stănescu (*El vine din afara lui însuși*), ilustrat cu fotografia unei pagini olografe; o scrisoare de mulțumire a dramaturgului Roland Ménéard, adresată lui Ion Stratan, pentru prefațarea piesei scriitorului francez, intitulată „Hippo Nepo sau Fluturile Mozart” și cuvântul de încheiere al îngrijitorului cărții, Mihai Vasile, text având drept titlu afirmația lui Stratan (*...eu sunt cărțile mele*).

Din nota bio-bibliografică reținem următoarele:

Ion Stratan s-a născut la 01.10.1955 în comuna Izbiceni, județul Olt. A absolvit Liceul Alexandru Ioan Cuza din Ploiești, apoi Facultatea de Litere a Universității București. A fost membru al *Cenaclului de luni*, condus de criticul și profesorul Nicolae Manolescu și a altor cenacluri. A debutat publicistic în anul 1972 la revista „Amfiteatru” și editorial cu volumul *Ieșirea din apă* (Ed. Cartea Românească, București, 1981). A publicat 22 de volume de versuri (inclusiv antologii și volumul colectiv *Aer cu diamante* – care a făcut vâlvă la apariție, în anul 1982),

volumul de aforisme paradoxale *Cafeaua cu sare* și a colaborat cu poezie, eseuri, critică literară, traduceri și publicistică politică în majoritatea revistelor literare din țară și în unele din străinătate.

A primit numeroase premii literare, dintre care le menționăm pe cele mai importante (în semn de pios omagiu): Premiul Uniunii Scriitorilor din România, 1993; Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române, 1995; Premiul „Marin Sorescu” la Festivalul Internațional de Poezie „Europa km 0” – Sighetul Marmăției, 2001; premiul „Frontiera Poesis” Satu Mare, 1999; Premiul „Nichita Stănescu” Fundația N. Stănescu, Ploiești, 1990; Premiul ASPRO 2002; Premiul Asociație Scriitorilor din București, 2001; Premiul „Radu Enescu” al revistei Familia, Oradea, 2002; Premiul „Dafora” la Zille revistelor din Transilvania și Banat, Mediaș, 2002; Marele Premiu pentru Arte al Academiei Internaționale Orient – Occident la Festivalul Internațional „Noaptea de poezie de la Curtea de Argeș” – ediția a 8-a cu tema sacralitatea.

A murit în ziua de 19.10.2005 la Ploiești.

Ultimul text al lui Nino Stratan despre Nichita, *El vine din afara lui însuși*, este un portret spiritual, în care poetul necuvintelor este creionat printr-o „geografie sacră”. Primul nivel al acestei viziuni este „valea imaginii personale” a omului biologic; al doilea, dealurile „planetei Nichita” – prietenii nedespărțiți; iar al treilea „lanțul muntos” al versurilor, despre care Ion Stratan conchide: „Poezia, chiar impregnată de metaforele realului, rămâne, încă de la funcția integratoare pe care o are cuvântul într-o conștiință activă, o întreprindere a abstractului. În al doilea rând, sentimentul. O poezie, cât ar fi de complexă, fără o latură afectivă, este asemeni unui interpret frumos, cu orchestră admirabilă, dar fără calități muzicale. Al treilea și ultimul gând important despre poezie este cultivarea limbii române. Nichita a fost un erou al invenției morfologice.”

Din scrisoarea dramaturgului Roland Ménéard către Ion Stratan, cităm un fragment, la care comentariile sunt de prisos: „...Atunci, totuși, când un om de calitate renumelui Dvs. a acceptat să

scrie o prefață pentru una din cărțile mele și când am citit, în traducerea soției mele, ceea ce ați scris în această prefață, care dă cuvintelor mele o rezonanță la care nici n-am îndrăznit să sper, când ați dat acestui mic apolog o valoare filosofică, când ați dat piesei mele o profunzime la care doar visam, fără a fi sigur că am reușit, atunci vă pot spune fără falsă pudoare, că am fost profund emoționat.”

Cuvântul de încheiere, semnat de Mihai Vasile, începe cu șocul pe care i l-a produs moartea neașteptată a poetului. La primirea veștii, regizorul i-au venit în minte cuvintele Anei Blandiana, rostite pentru moartea lui Eminescu: „nu a fost răpus de boală, ci a renunțat din dispreț.”

Și ce dispreț uriaș a resimțit poetul Ion Stratan care afirma: „Eu mă gândesc la moarte ca la întreruperea procesului meu ficțional de transfigurare a lumii. Problema morții este pentru mine o problemă de lipsire a persoanei mele de ceea ce este mai important în mine, capacitatea – în măsura în care este – de a transfigura realul, concretul, ideea, sentimentul. În primul și în primul rând, pentru mine moartea este o lipsire de cuvânt. De aceea pentru mine este mortală.”

O parte a acestui dispreț *stratanic* pentru existență (începând cu un anumit moment) îl găsim în poemul *Casa părăsită*, care constituie subiectul cărții.

Poemul este o ploaie continuă, în douăsprezece reprize

(numărul lunilor anului), care ne spală memoria până la uitare, nu numai amintirile personale, dar și istoria însăși (să nu uităm că Ion Stratan se considera un „expresionist devreme” în genul lui Bacovia). Să ne imaginăm, așada, douăsprezece colete cu mobilier și sentimente, dizolvate în apă, care părăsesc plutind, rând pe rând, încăperea.

În primul colet găsim „ciorna neterminată a ploii” care va spăla până la alb totul, chiar și nervii încinși de alunecarea inexorabilă spre neființă: „Poemul se mai ține în / cuvinte fragile, precum / craniul în nervii / creierului topit.”

Al doilea colet, cuprinde amintirile scorjite, căzute de pe pereți și amnezia celui care părăsește încăperea poemului.

Dacă ne lipim urechea de al treilea bagaj, auzim zgomotul pașilor poetului prin biblioteci și tropotul cailor poștalioanelor veacului trecut, ducând mesaje spre nicăieri.

Prin transparența de pahar ciobit a celui de-al patrulea bagaj, primim „spre satul de munte luminat / prins în șoseta nopții, / spre cimitirul tapetat / cu reclame vii.”

Pragul din interiorul celui de-al cincilea, acoperă culorile limpezi și vii ale picturilor renaștentiste italiene, atât de dragi poetului.

Al șaselea colet inventariază loviturile inevitabile primite de la „cioturoasele legi economice” și durerile provocate de acestea, lovituri care personalizează victima: „Inima e cineva într-o / lume anonimă”.

Al șaptelea colet conține înstrăinarea: „– Uite, a venit pictorul / tău, spune memoria, / de ce ai plecat? (...) Iisuse, eu am trăit / în casa asta.”

Al optelea colet este ziua vinovată de însăși efemeritatea ei, după care: „Soarele răsărea liniștit / ca un criminal a doua zi / după faptă.”

Al nouălea, strivește amintirea unei iubiri; al zecelea adună măștile cuvintelor care ascund rostirea esențială, logosul: „ah, vorbe mască a / literei, vorbe ca un / balot de stofă / englezească îndesând cu / pumnul existența în / sacii de plastic.”

În al unsprezecelea colet năvălește iluzia primăverii, urmată de destrămarea celestă: „Ne-ntoarcem în amintirile / norilor.”

Ultima secvență, a douăsprezecea, rotunjește povestea începută în primul vers: „Poemul e o casă părăsită.” Acum: „poemul se va termina / înainte să se dărâme / pe noi // E un fel de victorie, // un fel de viață // un fel de mic Cristos / naiv din păpuși de tutun.”

Placheta *Casa părăsită*, dedicată memoriei poetului Ion Stratan, este ea însăși o operă de artă. Coperta, foarte sugestivă, înfățișează o încăpere goală, în ușa căreia se conturează silueta unui bărbat rezemat de toc, într-o poziție degajată, oarecum disprețuitoare, cu piciorul stâng adus în fața celui drept și brațul drept în șold. Să fi rămas vreun regret înăuntrul încăperii, din moment ce personajul privește înapoi? Conturul luminos al ușii să reprezinte o efemeră salvare? Răsfoind paginile lucioase ale volumului, întâlnim desenele lui Mihai Vasile, reprezentând, pentru fiecare fragment al poemului, câte un fragment de corp omenesc. Desenele contorsionate, atestă zbuciumul sufletesc impus de sensul poemului (ele vădesc un grafician ieșit din comun). Închizând cartea, ne întâmpină chipul surâzător al celui care a fost pentru noi, poetul Ion Stratan. Pe fotografie stă scris: „Al vostru întotdeauna cu dragoste, Nino”.

Și ne-a iubit atât de mult încât, depășind limita, ne-a disprețuit. Și ne-a disprețuit cu o dragoste mortală, care i-a reușit. În urma lui a rămas *Casa părăsită*.